

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. III. Quibus donis & privilegiis Adam in statu innocentiae dotatus fuerit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

Sed hæc frivola sunt, & facile respondetur, quòd quamvis in rigore Philosophico in Adamo fuerit excessus naturalis numeri partium corporis humani, ille tamen monstruosus nullo modo dici debet, cum quia occultus erat, & carens deformitate apparenti, tum præcipue, quia monstrum definitur peccatum naturæ aberrantis à fine, id est peccantis per excessum, vel defectum in sua operatione: At hic excessus fuit opus eximie sapientiæ & providentiæ Dei: Ergo monstruosus dici nequit. Unde ad exemplum de duplici capite, aut triplici pede, nego paritatem propter apparentem deformitatem duplicis capitis, & triplicis pedis, quæ, ut diximus, in excessu illius costæ non fuit.

24. Ad id verò, quòd addit Cajetanus, nimirum quòd si Eva ex Adami costâ facta esset, Scriptura non dixisset, Deum adduxisse Evam ad Adamum, cum juxta eam formata fuisset, variè respondent Scripturæ Interpretes. Aliqui dicunt, Evam dici ad Adamum adductam, ut eo loquendi modo significaretur, Evam conditam esse à Deo, ut esset Adæ sociâ, & ad generationem, & educationem proliis adiutorium maxime idoneum: quia Adam, cum primum Evam vidit, apertè confessus & testatus est. Alij dicunt, hoc loquendi modo significari, virtum non esse propter feminam, sed feminam propter virum, idèoque non virum ad feminam, sed feminam ad virum adductam esse, Alij censent, eâ re significatum esse, uxorem ad domum viri accedere debere ad habitandum cum illo, non autem virum ad domum uxoris. Demùm Catharinus hæc Scripturæ verba sic interpretatur: *Et adduxit eam ad Evam, id est, hoc ipsum in eius mentem inspiravit, ut ad illum, ex quo sumpta erat, accederet, tanquam ad virum suum, & conjugem inseparabilem, quamobrem & ipse quoque agnovit ex se ipso esse, & idcirco diligendâ, quæ ad ipsum veniebat, tanquam suam recognoscens originem. Et denique complectenda erat, consummandumque matrimonium, quòd ipse Deus tanquam conciliator & paranymphus miris modis instituit, & firmavit, & tanquam pater & dominus iussit, ut hoc exemplo intelligeretur, matrimonia liberorum non esse à turpibus personis, sed à proprijs parentibus, honestisvè ac probatis hominibus procuranda & concilianda. Ex illo autem tempore fuit inter Adam & Evam copula matrimonij omnino indissolubilis, quæ non talis est in alijs, priusquam carnaliter copulentur, quia non sunt una caro, sicut illierant. Eandem rationem innuit Procopius in commentarijs ad verba illa Genesis: *Adduxit eam ad Adam, ubi sic ait: Ut affectum in illum ingeneraret viro, exiguam ab eo partem capiens, & quòd deerat pertexens, eam ad perfectum elaboratam deduxit, paranymphe partes pro sua humanitate suscipiens.**

ARTICULUS III.

Quibus donis, & privilegijs Adam in statu innocentie dotatus fuerit?

25. Dico primò, Adamum non esse conditum in puris naturalibus, sed gratiâ sanctificante in sua creatione fuisse ornatum.

Hæc assertio est contra Pelagianos, qui existimabant, Adamum in statu innocentie caruisse gratiâ sanctificante, ut patet ex art. 1. damnato in Concilio Palæstino, quo Pelagius asse-

rebatur, *Infantes recens natos in illo statu esse, in quo Adam fuit ante pravariationem; certum est autem infantes recens natos, & nondum beneficio baptismi regeneratos, delictuos esse gratiâ sanctificante, ut ipsimet Pelagiani fatebantur, eoque idcirco à regno cælorum excludebant, quòd non essent sanctificati, & adoptati. Est etiam contra Magistrum sententiarum in 2. dist. 24. D. Bonaventuram, Scotum & patres alios, qui iustitiam originalem primo parenti in creatione concessam separant à gratiâ sanctificante, ac docent accepisse Adamum initio habitum quædam, qui partem inferiorem superiori subiceret, non tamen gratiam illam, quæ filios & amicos Dei efficit, quæque ad vitam æternam promerendam necessaria est. Eam tamen docent communiter alij Theologi cum S. Thoma 1. p. quaest. 95. art. 1. ubi ait, quòd cum primus homo factus fuerit, ut ratio Dei subderetur, rationi verò inferiores vires, & carnalis corpus; conveniens est illum in gratiâ fuisse creatum.*

Eadem veritas ex Scriptura, Concilijs & SS. Patribus satis apertè colligitur: nam Ecclesiasti. 7. dicitur: *Fecit Deus hominem rectum: rectitudo autem hominis quantum ad animam, de qua loquitur Scriptura, attenditur penes conversionem ad ultimum finem simpliciter, quæ est effectus gratiæ & charitatis. Item ad Ephes. 4. Paulus sic loquitur: *Renovamini spiritu mentis vestra, & induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis, id est, iuxta phrasin Hebraicam. Quibus verbis secundum communem expositionem sanctorum Patrum & Interpretum docet Apostolus, nos renovari per Christi merita ad iustitiam illam & sanctitatem supernaturalem, in qua initio fuimus in Adamo. Favet etiam Tridentinum sess. 5. in decreto de peccato origin. can. 1. cum sic loquitur: *Si quis non confiteatur primum hominem, cum mandatum Domini in paradiso fuisset transgressus, statim sanctitatem & iustitiam in qua constitutus fuerat, amisisse, &c. anathema sit. Idem quoque docent SS. Patres, qui etiam dicunt Adamum in sua creatione sanctificatum fuisse: sicut Deus creavit Angelos, simul in eis condens naturam & largiens gratiam, ut loquitur Augustinus lib. 1. de civit. cap. 9.***

Neque desunt congruentia ad eandem veritatem suadendam. Prima est: Deus alias creaturas corporeas in statu perfecto creavit, & arbores v. g. in ea magnitudine condidit, in qua fructus naturæ suæ proprios possent produceret: Ergo pariter conveniens fuit, ut hominem in eo statu & perfectione crearet, in qua fructus interiorios vitæ æternæ, ad quam illum destinaverat, producere posset; subindequè ut gratiâ sanctificante, quæ est radix & principium meriti vitæ æternæ, illum ornaret.

Secundò, Deus Angelos in gratia creavit, ut ex Augustino vidimus: Ergo & Adamum, quem Chrysostomus homil. 15. in Genes. Angelum terrestrem appellat, & dicit ipsum in prima sui creatione Angelis fuisse simillimum.

Tertiò, Posterius Adæ nascituri erant in gratiâ, si ipse non peccasset: Ergo debuit ille ut caput eam habere in primo instanti: non enim credibile est, quòd illi in partem aliquam prærogativam habituri essent, quâ primus illorum parens in sui exordio caruerit.

Quarta: Si non dicamus gratiam in primo in-

stanti infusam fuisse Adamo, non nisi divinando potest assignari tempus, quo illam recepit: cur enim magis in hoc, quam in illo instanti? aut cur quando translatus est in paradysum terreum; cum paradysus ad hoc fuerit impertinens? Ergo melius est certum assignare instans: nullum autem est commodius, quam primum: igitur in illo recepit gratiam.

Dices: D. Augustinus in libro questionum novi & veteris testamenti; qu. 123. refellit eos, qui dicunt, Adamum in sua creatione accepisse Spiritum sanctum, & filium Dei fuisse per adoptionem: Sed quicumque habet gratiam, habet Spiritum sanctum, & filium Dei per adoptionem efficitur: Ergo Adam in sua creatione non accepit gratiam sanctificantem.

Respondeo, Authorem questionum novi & veteris testamenti non solum non esse S. Augustinum, ut in titulo eius libri scribitur, sed neque esse hominem Catholicum, cum plura in hoc libro habeantur, quae haeretica sunt, aut erronea, ut qu. 2. quod Deus creaverit mundum invidia diaboli: qu. 2. quod Eva non fuerit facta ad similitudinem Dei; & qu. 109. quod Melchisedech sit Spiritus sanctus, & sacerdos, licet non summus: quod Hieronymus epist. ad Evagrium reprehendit; & ait, Authorem libri, in quo haec opinio de Melchisedech habetur, esse imperitum scientia & sermone. Nec obstat quod D. Thomas 1. p. qu. 95. art. 1. ad 2. respondet ad authorem ex illo libro objectam, illamque explicat. Nam S. Doctor noluit discutere, an illud opus esset Augustini, necne, sed dato & non concesso, quod esset illius, respondet dici posse, ibi non negari absolute Adam habuisse Spiritum sanctum, sed tantum illum habuisse eo modo, quo est nunc in fidelibus, qui statim post mortem admittuntur ad vitae aeternae participationem.

Dico secundò, Adamum in sua creatione virtutibus infusus, tam moralibus, quam theologis, & donis Spiritus sancti fuisse ornatum.

Colligitur ex Scriptura Genes. 1. *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*: ubi imago refertur ad naturam intellectualem, & arbitrii libertatem, qua primus homo in sua creatione dotatus est; similitudo ad virtutes, quibus tunc fuit ornatu, ut exponit D. Bernardus serm. 1. de Annunt. *Ad imaginem (inquit) & similitudinem Dei factus est homo: in imagine arbitrii libertatem, virtutes habens in similitudine; & similitudo quidem perijt, verum tamen in imagine pertransijt homo.* Imago siquidem in gehenna uri potest, non exuri, ardere, sed non deleri: similitudo non sic, sed aut manet in homo, aut si peccaverit anima, mutatur miserabiliter, iumentis insipientibus similata. I.

E. Secunda sumitur ex eo, quod Adam à Deo primitus institutus est, ut esset aliorum principium, non solum quoad generationem, sed etiam quantum ad instructionem & gubernationem; unde sicut institutus est in statu perfecto quantum ad corpus, ut statim posset generare, ita institui debuit in statu perfecto quoad animam, ut statim posset alios instruere & gubernare: Ergo accepit scientiam omnium de quibus natus est homo instrui naturaliter, quae sunt ea quae deducuntur ex principiis per se naturaliter notis. Unde Hugo Victorinus lib. 1. de sacram. p. 6. cap. 13. ait: *Rerum omnium quae cum homine & propter hominem factae sunt, perfectam cognitionem hominem accepisse, nulli dubium esse debet, quantum videlicet vel ad animae eruditionem, vel ad corporalis*

A *virtute est amicus, quae est omnium maximè regia vestis; pro sceptro verò immortalitatis beatitate fulcitur, ac pro diademate iustitiae corona eum exornat.*

Ratio etiam suffragatur: Nam ut praecedenti conclusionem ostendimus, Adam cum gratia sanctificante creatus est: Sed virtutes infusae tam morales quam theologicae, & Spiritus Sancti dona, talem gratiam perpetuò comitantur, ut dicitur in Tractatu de gratia: Ergo Adam virtutibus illis ac donis in sua creatione ornatu est.

B Confirmatur: Virtutum officium est, tam superiores quam inferiores animae vires rectè componere: Sed Deus creavit hominem rectum, seu quantum ad partem inferiorem & superiorem rectè dispositum: Ergo & virtutibus omnibus, tam moralibus quam theologis exornatum.

Sed observandum est cum D. Thoma 1. p. qu. 95. art. 3. quod inter virtutes aliqua sunt, quae nullam imperfectionem important, ut caritas & iustitia: aliae, quae supponunt imperfectionem, perfectioni & felicitati status innocentiae repugnantem, ut poenitentia & misericordia, quae culpam, & dolorem, ac miseriam praesupponunt: prima fuerunt in Adamo quantum ad actum; secundae verò habitu tantum in eo fuerunt: erat enim primitus homo sic dispositus, ut si peccatum committeret, doleret; & si miseriam in alio videret, eam, ut posset, repelleret: sicut teste Aristotele 4. Ethic. cap. ultimo, verecundia est in viro studioso, quia sic est dispositus, quod verecundaretur, si turpe aliquid committeret.

C Nec valet si dicas, hinc sequi fuisse in Christo poenitentiae habitum, quod Theologi in Tractatu de incarnatione communiter negant. Non inquam, valet: Nam Christus erat omnino impeccabilis: licet autem actus conditionatus de objecto absolute possibili sufficiat ad virtutem, non tamen actus de objecto vel materia simpliciter impossibili, unde in Angelis non est temperantia. Sed de hoc fufius in Tractatu de incarnatione.

D Dico tertio: Adamus in sui creatione plenitudinem scientiae quoad naturalia à Deo accepit. Ita docet Scriptura Eccles. 17. ubi de primis parentibus dicitur: *Disciplinam intellectus replevit illos, creavit illis scientiam spiritus, sensu implevit cor illorum, & mala & bona ostendit illis.*

Eandem veritatem probat D. Thomas 1. p. quaest. 94. art. 3. duplici ratione: Prima est, quia Adam imposuit nomina animalibus, ut dicitur Genes. 2. Sed hoc peritè facere non poterat, nisi ipsorum naturam & proprietates rectè cognosceret, ut praclare docet Chrysolomus homil. 14. in Genesim: Ergo illorum notitiam Deus ipsi in creatione infudit.

Secunda sumitur ex eo, quod Adam à Deo primitus institutus est, ut esset aliorum principium, non solum quoad generationem, sed etiam quantum ad instructionem & gubernationem; unde sicut institutus est in statu perfecto quantum ad corpus, ut statim posset generare, ita institui debuit in statu perfecto quoad animam, ut statim posset alios instruere & gubernare: Ergo accepit scientiam omnium de quibus natus est homo instrui naturaliter, quae sunt ea quae deducuntur ex principiis per se naturaliter notis. Unde Hugo Victorinus lib. 1. de sacram. p. 6. cap. 13. ait: *Rerum omnium quae cum homine & propter hominem factae sunt, perfectam cognitionem hominem accepisse, nulli dubium esse debet, quantum videlicet vel ad animae eruditionem, vel ad corporalis*

poralis usus necessitatem pertinere videatur. Quare A
plures existimant, Adamum cognitionis ampli-
tudine & certitudine mortales omnes, Christo
solo excepto, præcessisse. Cui non adversatur,
quod Salomoni Dominus dixit 3. Regum 3. *De-
di tibi cor sapiens & intelligens infantum, ut nullus
ante te similis tui fuerit, nec post surrecturus sit.*
Nam, ut exponit Lyranus, hoc intelligendum
est respectu Regum, qui fuerunt ante eum, &
post, ut ipse Salomon aperte declarat Ecclesiast.
1. dum ait: *Præcepi omnes sapientia, qui fuerunt an-
te me in Ierusalem.*

33. Nec solum rerum naturalium, sed etiam su-
pernaturalium notitiam Adamus habuit; quan-
doquidem ad finem supernaturalem conditus
erat, & de eo filios, nepotesque suos docere de-
bebat: præcipue verò mytheria Trinitatis, & In-
carnationis ei revelata sunt; quia terminus ad
quem per fidem tendimus, est clara Dei unius
& trini visio, & via, quæ ad illam tendimus, est me-
diator Dei & hominum Christus, Jesus. Porro
Incarnationis mytheria solum cognovit, qua-
tenus ad consummationem gloriæ referebatur,
non autem ut ordinabatur ad redemptionem à
peccato: non enim præcius fuit peccati sui, ut
docet Augustinus lib. 11. de Genesi ad litt. cap.
18. alia tunc fuisset miserimus, quæ miseria
cum florentissimo innocentia statu coherere
non potest. Ex quo intelliges, verum non esse,
quod docet S. Prosper in capite primo primæ
partis eorum trium, quos de promissionibus Dei
& prædictionibus composuit, nimirum Adamo
revelatum fuisse à Deo, quòd ut Eva ex latere
suo formata erat, sic Ecclesiam formatam in ex-
latere Christi in cruce pendens. Si enim hoc
Deus Adamo revelasset, ille futuram mortem
& passionem Christi, hominis ex peccato liber-
andi causâ ab eo suscipiendam cognovisset,
subindeque peccati sui fuisset præcius.

Multi etiam existimant ipsi revelatam fuisse
historiam conditionis & ruinæ Angelorum, ge-
minæ utilitatis causâ, divini primùm timoris, ne
& ipse peccaret, & pari poenâ plederetur; am-
oris item in Deum, à quo creatus erat, ut am-
icis ab ipsis felicitatem ipse, ejusque posteritas
consequeretur. An verò in raptu, quando De-
us in ipsum soporem iniecit, viderit divinam
essentiam, sub dubio relinquit S. Thomas 1. p.
quæst. 94. art. 1. sed quæst. 18. de verit. art.
1. ad 13. nullum reputat inconveniens id asse-
rere, sicut de Moyse & de Paulo dicitur.

34. Ex dictis in hac assertionem intelliges, singu-
larem & improbabilem esse Cajetani sententi-
am super cap. 2. Genesi, Adæ fuisse communi-
catam scientiam rerum omnium corporalium,
præterquam elementorum, cælorum & fide-
rum. Nam licet inferiorum rerum cognitio ad
usum & conservationem corporalis vitæ, vel ad
gubernationem hominum magis fortasse ne-
cessaria sit, tamen ad contemplationem & lau-
dem Creatoris, cælorum scientia & consideratio
magis provocare solet: Sed Adæ magis est data
scientia propter Dei cognitionem, & laudem,
quàm propter corporis conservationem, vel
gubernationem aliorum hominum: Ergo &c.

35. Addo, quòd nulla ratio apparet excipiendi
cælos & astra: nam quòd Cajetanus ponderat,
Adamum imposuisse nomina brutis animalibus,
non verò astris, quia hoc soli Deo reservatur
juxta illud Psal. 146. *Qui numerat multitudi-
nem stellarum, & omnibus ei nomina vocat, frivolum*

est: Tum quia non omnibus rebus, quantum ad
essentiam Adamus habuit nomina imposuisse; ha-
bit enim perfectam scientiam lapidum, metallo-
rum, arborum, & piscium, quibus tamen rebus
nomina eum imposuisse nusquam legitur:
Tum etiam quia falsum est, perfectam notitiam
cælorum & stellarum solius Dei esse propriam
nam Angeli illam habent, & Salomon etiam
Deus illam communicavit; cum inter alia qua
ipse numerat Sapient. 7. quorum scientiam ve-
ram à Deo accepit, ponat vicissitudinum permuta-
tiones, & commutationes temporum, anni cursus,
& stellarum dispositiones. Ex quo aliud argumen-
tum contra Cajetanus sumi potest: nam si Sa-
lomon hanc scientiam recepit, multò magis A-
dam, qui, ut supra diximus, vel majorem, vel
certè non inferiore scientiam accepit.

Ex hac ergo generali scientia, quam in Ada-
mo fuisse ostendimus, tria solum rerum genera
excipienda censemus; unum eorum quæ vocan-
tur futura contingentia; alterum eorum quæ
nominantur arcana, vel secreta cordium; hæc enim
nec ipsi Angeli naturaliter cognoscere possunt,
ut in Tractatu de Angelis ostensum est: tertium
omnium etiam præsentium individuum corpus
liber speciei, v. g. non sciebat Adam omnia in-
dividua piscium, nec omnem numerum arborum
aut lapidum; hujusmodi enim nec pertinent ad
perfectionem humani intellectus neque contem-
plationem gubernationem hominum, vel ad sta-
tus innocentia felicitatem. Ita D. Thomas lo-
co citato 1. p. qu. 94. in calce corporis art. 3. ubi
sic concludit: *De supernaturalibus tantam cogniti-
onem primus homo accepit, quam aerat necessaria ad
gubernationem vitæ humanæ secundum statum illam;
alia verò quæ nec naturali hominis studio cognosci
possunt, nec sunt necessaria ad gubernationem vitæ
humanæ. primus homo non cognovit: sicut sunt cogita-
tiones hominum, futura contingentia, & quadam sin-
gularia, puta quot lapilli iaceant in summe, & alia
hujusmodi.*

Quantum verò ad cognitionem Dei, D. Tho-
mas 1. p. quæst. 94. art. 1. censet Adamum co-
gnovisse Deum alteriori cognitione quàm nos
cognoscimus, & fuisse cognitionem ejus quo-
dammodo mediam inter cognitionem præsen-
tis status, & cognitionem patriæ quæ Deus pet-
essentiam viderit. Idem docet Hugo Victorinus
lib. 1. de Sacram. parte 6. cap. 14. his verbis:
*Cognitionem Creatoris primus homo habuisse creditur,
cognovit enim à quo creatus fuerat, non eo modo co-
gnoscendi, quo ex auditu solo percipitur, quomodo à
credentibus absens queritur, sed quadam interiori in-
spiratione, quæ Dei præsentiam contemplantur; non
tamen ita excellenter, sicut post hanc vitam sancti vi-
suri sunt, neque ita in enigmate, qualiter in hac vita
videtur. Similia habet D. Bonaventura in 2. dist.
23. art. 2. qu. 2. ubi ait, quòd cognitio hominis in sta-
tu innocentia, media erat inter cognitionem status
gloriæ, & status miseria: sicut etiam locus Paradisi
medius erat inter hanc vallem miseria, & patriam
cælestem. Addit paulò post, quòd in solo statu glori-
æ videbitur Deus immediate & in sua substantia, ita
ut nulla sit sibi obscuritas; in statu verò innocentia
naturæ lapsæ, videtur Deus mediante speculo, sed dis-
ferenter. Nam in statu innocentia videbatur Deus per
speculum clarum, nulla enim in anima erat obscu-
ritas nebula: in statu verò miseria videtur per specu-
lum obscuratum, propter peccatum primi hominis,
& ideo nunc videtur per speculum & in enigmate.
anigma enim sicut dicit Augustinus lib. 14. de Tri-*

cap. 9. est similitudo obscura. Quam ratio- nem tunc expendit. S. Thomas loco citato, ubi sic discurre: Constat Deum clarius & eminentius videri per intelligibiles effectus, quam per sensibiles & corporeos. A consideratione autem plena & liquida intelligibilium effectuum retrahitur vel retrahitur homo ab amore & occupatione circa res sensibiles. At primum hominem fecit Deus rectum, ut dicitur Eccl. 7. quæ rectitudo in eo erat, ut quæ sunt superiora in homine, subderentur superioribus, & hæc modo impederentur ab illis: quapropter primus homo non impederetur per res exteriores sensibiles a clara & firma contemplatione rerum intelligibilium, quæ ex irradiatione primæ veritatis percipiebat, sive naturali cognitione, sive gratuita.

Adde ex Augustino lib. 11. de Genesi ad litteram cap. 33. quod fortasse intrinsecus & intelligibilis modis Deus cum primis hominibus antea loquebatur, sicut etiam cum Angelis loquitur, ipsa incommutabili veritate illustrans mentes eorum, ubi spiritus electus noster simul quæcumque etiam per temporum sunt simul: forte, inquam, sic cum eis loquebatur, est non tantum participatio divina sapientia, quam capiunt Angeli, tamen pro humano modulo quantumlibet minus, sed illo ipso genere visitationis & locutionis: fortassis etiam illo, qui sit per creaturam, sive in essentia spiritus, corporalibus imaginibus, sive ipsi sensibus corporis aliqua specie præsentata vel ad videndum, vel ad audiendum, sicut in Angelis suis sicut videri Deus, vel sonare per nubem.

Dico quarto: Adam in statu innocentia habuit plenum dominium supra omnia animalia & corporea.

Rationem assignat S. Thomas 1. p. quæst. 96. art. 2. ubi sic discurre. In homine quodammodo sunt omnia; & ideo secundum modum quo dominatur iis quæ sunt in ipso, competit ei dominari aliis: sunt autem quatuor in homine, scilicet ratio, in qua cum Angelo convenit; vires sensitivæ, in quibus convenit cum animalibus; facultates vegetabiles, in quibus convenit cum plantis; & corpus, secundum quod convenit cum rebus inanimatis: non dominatur autem rationi, sed per rationem dominatur viribus sensitivis, per imperium; facultatibus autem vegetativis & corpori, per usum: unde non competit ei dominari Angelis, cum quibus convenit in ratione, sed animalibus per imperium, plantis vero & rebus inanimatis, per usum. Cum ergo in statu innocentia homo dominaretur omnibus, quæ naturaliter debent ei esse subiecta, non dominabatur quidem Angelis, bene tamen animalibus, plantis, & rebus inanimatis, per imperium, vel per usum.

In huius domini signum, Deus animantia Adamo adduxit, ut illis quasi servis nomina imponeret, ut copiose disputat Chrysostomus homil. 14. in Genesim. Multi etiam ex SS. Patribus art. 1. relatis, docent in tali dominio sitam esse similitudinem illam & imaginem Dei, quam in creatione ei impressit, idque satis (ut ibidem annotavimus) intelligitur ex Domini verbis, qui cum dixisset, *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*, quasi explicans in quo illa sita esset similitudo, subdit: *Et præstet piscibus maris, & volatilibus cæli, & bestiis, omnique reptilibus quod movetur in terra.* Cui consonat quod scribit Ovidius lib. 1. Metam. ubi exponit omnium aliarum rerum procreationem, de homine subiecit:

Tom. II.

*Sanctius his animal mentisque capaciis alta
Deerat adhuc, quod dominari in cætera posset,
Natus homo est.*

Adde S. Thomas art. 3. citatæ quæstionis quod licet fuisset æqualitas quoad substantiam inter homines in statu innocentia, si perseverasset, fuisset tamen inæqualitas in accidentibus: tum quia fuisset diversitas sexus ad propagationem generis humani: tum etiam quia homines, cum non fuissent operari ex necessitate naturæ, inæqualiter applicuissent animum ad scientias, & ad virtutes: tum denique ex parte corporis, quia in meliori solo, & sub benigniori siderum aspectu nati & educati, fuissent robustiores, majores, pulchriores & melius proportionati. Ex quibus deducit, futuros fuisse quosdam in eodem statu, qui aliis dominarentur, non dominio despotico, sed regali & monarchico: nam dominium despoticum constituit subditos omnino servos, ac proinde est molestum & penale, ut pote cum ordinem subditos ad propriam dominantis utilitatem; sicut enim unicuique amabile bonum proprium, ita & contristabile, quod illud bonum cadat in alterius usum & utilitatem: unde dominium istud repugnat felicitati status innocentia, omnem molestiam & penam à se excludentis; secus vero dominium regale, quod subditos relinquit liberos, & ipsos ordinat ad proprium bonum. Quod autem tale dominium fuisset in huiusmodi statu, ex eo patet, quod conveniens est, ut qui aliis supereminet scientia & virtute, hoc exequatur in utilitatem aliorum, subindeque eis imperent, non appetitæ dominandi, sed officio consulendi, ut ait Augustinus 19. de civit. cap. 14.

ARTICULUS IV.

*Alia dona & privilegia stultis innocentia
revertentur, & explentur.*

Dico primo: Homo in statu innocentia, antequam peccaret, errare aut decipi non poterat. Ita S. Thomas 1. parte quæst. 94 art. 4. & alij Theologi communiter, post D. Augustinum lib. 3. de libero arbitrio cap. 18. dicentem: *Approbare falsa pro veris, ut erret invitus non est natura instituti hominis, sed pena damnati.* Et in Enchirid. cap. 16. & sequentibus, ex professo probat, quemcumque errorem, etiam in materia levissima, inter mala huius vitæ deputandum esse, & ad quandam miseriam pertinere. Unde sic licet arguere: *Omnis error vel deceptio est malum hominis, quod per se pertinet ad malum pœnæ, quæ ante malum culpæ non infligitur: Ergo in statu innocentia, quando culpa non esset, nec fuisset error aut deceptio.*

Confirmatur: Si homo in statu innocentia non peccaret, non pateretur ullum malum in corpore, puta mortem, ægritudinem, famem, sitim, & similia: Ergo multo minus pateretur in anima aliquod malum: Sed error ac deceptio sunt mala animæ, & defectus seu miseriam intellectualis nature: Ergo homo in statu innocentia, antequam peccaret, errare aut decipi non poterat.

Confirmatur amplius: Dupliciter potest error vel deceptio in homine contingere, primo involuntariè simpliciter, secundo aliquo modo voluntariè, quatenus voluntas applicat intellectum ad iudicium falsum vel erroneum de aliquo objecto, quod passione appetitus sensitivi sollicitata &